

Međunarodni znanstveno-stručni skup

MODELI UPRAVLJANJA PROCESIMA OBNOVE I RAZVOJA POVIJESNIH GRADOVA

Primjer Ivanić-Grada: Mogućnosti revitalizacije i obnove starog Ivanića

Ivanić-Grad, 11. studenoga 2011.

Danijela Malić Mikić, Marija Premužić, Azra Suljić

Obnova i revitalizacija naselja otoka Lastova kroz prostornoplansku dokumentaciju

Danijela Malić Mikić, dipl.ing.arh., Marija Premužić, dipl.ing.arh., Azra Suljić, dipl.ing.arh., ASK Atelier doo, Trg N. Š. Zrinskog 17, HR-10 000 Zagreb, Tel.: +385 1 4873 883, Fax: +385 1 4873 045, ask.atelier@ask.hr

Sažetak

Lastovo, najveće mjesto otoka Lastovo i glavna lastovska luka Uble sa svojim izuzetnim povijesnim i krajobraznim vrijednostima predstavljaju dva uzorka na kojima se primjenjuje metodologija urbane obnove i revitalizacije kroz prostornoplansku dokumentaciju s prethodnim konzervatorskim studijama.

Cilj izrađene prostornoplanske dokumentacije je revitalizacija i zaštita povijesne vrijednosti, urbanističke cjeline i građevina, spriječiti devastaciju povijesne strukture naselja, uspostaviti jasne razvojne smjernice koje će rješavati ne samo prostorne konflikte, već i omogućiti održivi razvoj naselja u skladu s kultumom, turističkom i administrativnom funkcijom naselja i njegovom povijesnom vrijednosti te predvidjeti organizaciju izrade i provedbe programa održivog korištenja i upravljanja kultumom baštinom.

Autori predstavljaju mogućnosti koje proizlaze iz planerskih metoda, ali i mogućnosti stvaranja institucionalnih okvira za provedbu mjera revitalizacije i obnove (koordinacijski mehanizam ili specijalizirano tijelo - agencija, zavod, odjel jedinice lokalne samouprave i sl.) koje će nadzirati i provoditi mjere provedbe, unutar već postojećih zakonskih okvira i EU Direktiva za kulturnu baštinu, a

koje trebaju predstavljati sinergiju rada jedinice lokalne samouprave, javnih ustanova i ministarstava koja su odgovorna za te aktivnosti.

Ključne riječi: Lastovo, urbana obnova, prostorno planiranje

1. Uvod

Zaštita i revitalizacija kulturno-povijesnih i prirodnih vrijednosti ne predstavlja samo odraz kulturne politike, odgovoran odnos prema prošlosti, već je osnova za planiranje budućeg razvoja povijesnih naselja. U slučaju povijesnih naselja otoka Lastova, Lastova i Ubla, metodologija je bila određena zakonskim okvirom: izrada prostornog plana uređenja općine Lastovo, izrada konzervatorskih studija naselja te potom urbanističkih planova uređenja. Primjenom i provdbom ovih dokumenata otok Lastovo može osigurati održivi razvoj uz zaštitu navedenih vrijednosti.

2. NASELJA LASTOVO I UBLE KROZ POVIJEST – razvoj, graditeljske i krajobrazne kvalitete

2.1. Lastovo

Značajnu komponentu slike mjesta Lastova, na strmoj padini amfiteatralnog oblika, čini njegova silueta u kontekstualnom odnosu sa zaleđem okolnih brda. Prikladno izabrani položaj mjesta, na osunčanoj padini iznad polja, na lokaciji nedaleko od mora, zaštićeno od gusarskih napada, osigurao mu je konstantan razvoj kroz stoljeća. Glavni napredak i razvoj naselja Lastovo odvija se za vrijeme pripojenja Dubrovačkoj Republici.

Opseg lastovskog naselja zaokružen je već u 15.-16. st. Kuće nastale u razdoblju 15. stoljeća nalaze se u svim predjelima naselja od Pjevora, Humca i Mišjeg Pjevora, do Luže, Počivala i Grmice pri dnu mjesta. Budući da tragove gotičkog stambenog graditeljstva nalazimo na tim rubnim predjelima, može se zaključiti kako se opseg naselja od 15. stoljeća do danas nije mnogo mijenjao. Naselje je limitirano prirodnim karakteristikama smještaja i nije imalo velike mogućnosti longitudinalnog rasta. Prostorni razvoj bio je usmjeren na

zbijanje tkiva naselja, usitnjavanjem građevinskih čestica, kojim su se smanjivala dvorišta, a kuće se nadograđivale i dograđivale. Lastovsku kuću moguće je tumačiti kao arhitekturu adiranih sadržaja koji su se tijekom prostornog razvoja priključivali stambenoj jezgri.

Najstarije kuće u Lastovu mogu se datirati u 15. stoljeće. One ranije nisu sačuvane, ali posredne dokaze o njihovom postojanju nalazimo u notarskim spisima lastovske kancelarije.¹ Razvoj naselja u 14. stoljeću oblikovao je i Lastovski statut iz 1310. god. u kojem su spomenuti građevni red i zakoni.

2.2 Uble

U doba antike lokalitet današnjeg naselja Uble bio je glavna točka na otoku. U 1. st. na tom se je prostoru razvilo rimsko naselje koje je generirala ranija villa rustica², a svoj vrhunac naselje je doživjelo u 4. st. Naselje su činile primarno gospodarske građevine (žitna skladišta, cisterne, radionice, mlinice i tjeskovi za masline,...), no pronađeni su ostaci i reprezentativnih stambenih prostora. Kontinuitet života na ovom lokalitetu protegao se i tijekom razdoblja afirmacije kršćanstva, a o čemu svjedoči ranokršćanska bazilika sv. Petra.³

¹ G. ČERMOŠNIK, Spisi dubrovačke kancelarije I, Zapisi notara Tomasina de Severa, Zagreb, 1951.

² *** Hrvatski leksikon, 1997: II, 600; BEGOVIĆ, SCHRUNK, 2001: 157-172; RADIĆ, BASS, DELLA CASA, 2001: 87

³ Tu posvetu kao nedvojbenu navodi JELČIĆ-RADONIĆ, 2001: 198, iako kontekst ostalih nalaza u uvali Uble ne govori tome u prilog.

Nakon prekida kontinuiteta života na lokaciji negdašnjeg antičkog naselja⁴, novo naselje nastaje između 1933. i 1936. godine pod službenim nazivom San Pietro.⁵ Naselje je jedno od planiranih gradova koji su nastali u sklopu Mussolinijeva projekta urbanizacije provincije, a razvilo se je uz nekoliko godina ranije sagrađenu tvornicu ribe.⁶

Naselje je oblikovano kao tipičan mali industrijski grad modernističkoga koncepta, s jasnom funkcionalnom diferencijacijom osnovnih zona po namjeni. Sastojalo od kompleksa tvornice, trga s brojnim građevinama javne namjene (crkva, škola, kino dvorana, društveni dom, zgrade uprave, menza...) te stambenih kuća organiziranih u dva ulična poteza.

Naselje je bilo u potpunosti komunalno opremljeno što je uključivalo vodovod s vodospremom, javne česme, odvodnju i javnu rasvjetu, a imalo je čak i vlastitu elektranu. U to doba otok je bilo povezan brojnim brodskim i hidroavionskim vezama s hrvatskim i talijanskim gradovima.

3. NASELJA DANAS – populacija, trendovi

Do danas je Lastovo prošlo kroz francusku, austro-ugarsku i talijansku vlast da bi 1943. u II. svjetskom ratu ušlo u sastav Jugoslavije. Nakon II. svj. rata Lastovo je doživjelo istu sudbinu kao i Vis - postalo je otok rezerviran za vojsku. To je, dakako, dovelo do ekonomske stagnacije i depopulacije otoka, a istovremeno je omogućilo očuvanje lastovske prirode i naselja u onom prirodnom i autohtonom obliku. Nakon što je Hrvatska 1991. proglasila samostalnost, 1992. godine su vojne baze na Lastovu predane na upravljanje hrvatskoj vlasti. Zbog naglašenih estetskih, ekoloških, kulturno-povijesnih i turističko-rekreacijskih vrijednosti Lastovsko otočje je 2006. godine proglašeno parkom prirode.

Povijesni razvoj dvaju glavnih mjesta se kroz vrijeme mijenjao, sve do današnjeg vremena gdje naselje Lastovo ima ulogu administrativnog, društvenog i kulturnog središta otoka, a Uble je presudno kao osnovna morska veza s ostatkom zemlje. Međuzavisnost naselja Uble i Lastovo je neprikosnovena.

Danas⁷ naselje Lastovo broji 344 stanovnika i 376 stanova, od čega tek 278 za stalno stanovanje dok je u Ublima 229 stanovnika.

⁴ Život je nakratko bio obnovljen u ranome srednjem vijeku, o čemu svjedoči izgradnja dvije malene predromaničke crkvice.

⁵ Ime je dobilo prema predromaničkoj crkvi posvećenoj sv. Petru koju su Talijani srušili prilikom trasiranja ceste u sklopu novog naselja.

⁶ Počevši od 1928. diljem talijanske države izgrađeno je 12 novih planski oblikovanih gradova snažne vizualne prepoznatljivosti (tzv. citta di fondazione) podignutih uglavnom uz industrijske pogone, rudnike, dijelom i u agrarno zapuštenim područjima. Poznati primjeri takvih gradova u Hrvatskoj su Raša i Podlabin u Istri te Borovo u kod Vukovara.

⁷ Prema Prvim rezultatima po naseljima Popisa stanovništva, kućanstava i stanova 2011. objavljenima na internet stanicama Državnog zavoda za statistiku.

Općina Lastovo svoj glavni potencijal vidi u razvoju turizma, poljoprivrede i ribarstva. Prednost, a ujedno i mana naselja je njegova nepovezanost s morem pošto je razvoj otoka primarno usmjeren prema osvajanju obalnog područja, gradnjom smještajnih kapaciteta. Nažalost, svijest o velikoj vrijednosti povijesne baštine i graditeljskog naslijeđa među postojećim stanovništvom je na niskom nivou te neprimjerenim graditeljskim intervencijama devastiraju prostor. Raseljeno stanovništvo i nesređeni vlasnički odnosi dodatno kompliciraju održavanje povijesnog naslijeđa.

Loše i malobrojne prometne veze otok povezuju s kopnom rijetko i samo prema Splitu (unatoč tome što je otok dio Dubrovačko-neretvanske županije), što gradnju na otoku čini skupom, a i otežava obnovu naselja.

Uble su važno prometno središte u kojem je smještena najvažnija luka na otoku, otvorena za javni promet, a u njoj se nalazi granični prijelaz i benzinska postaja, jedina na otoku. Problem ublijske luke je u nedostatku dodatnog pristana kao i u neadekvatnom smještaju benzinske postaje. U naselju Uble smješten je i niz drugih sadržaja (crkva, pošta, uprava Parka prirode), ali i značajan broj zgrada koje su zapuštene i van korištenja. Većina napuštenih zgrada su zgrade izvorno građene kao javne građevine u sklopu planiranog, talijanskog naselja.

Osnovni problem naselja Uble je njegov negativan *image*. Kulturno-povijena cjelina naselja, čiji se identitet temelji na zgradama iz doba moderne, okarakterizirana je kao ružna i neprilagođena lokalnom arhitektonskom izrazu kako od strane otočana tako i od strane posjetitelja. Kako bi se taj prostor revitalizirao i zaživio potrebno je poraditi na podizanju razine svijesti o vrijednosti samog naselja. Prvi korak u tom smjeru pokrenut je izradom konzervatorske studije za prostor kulturno-povijesne cjeline na temelju koje će planirano industrijsko naselje iz doba moderne dobiti status zaštićenog kulturnog dobra⁸

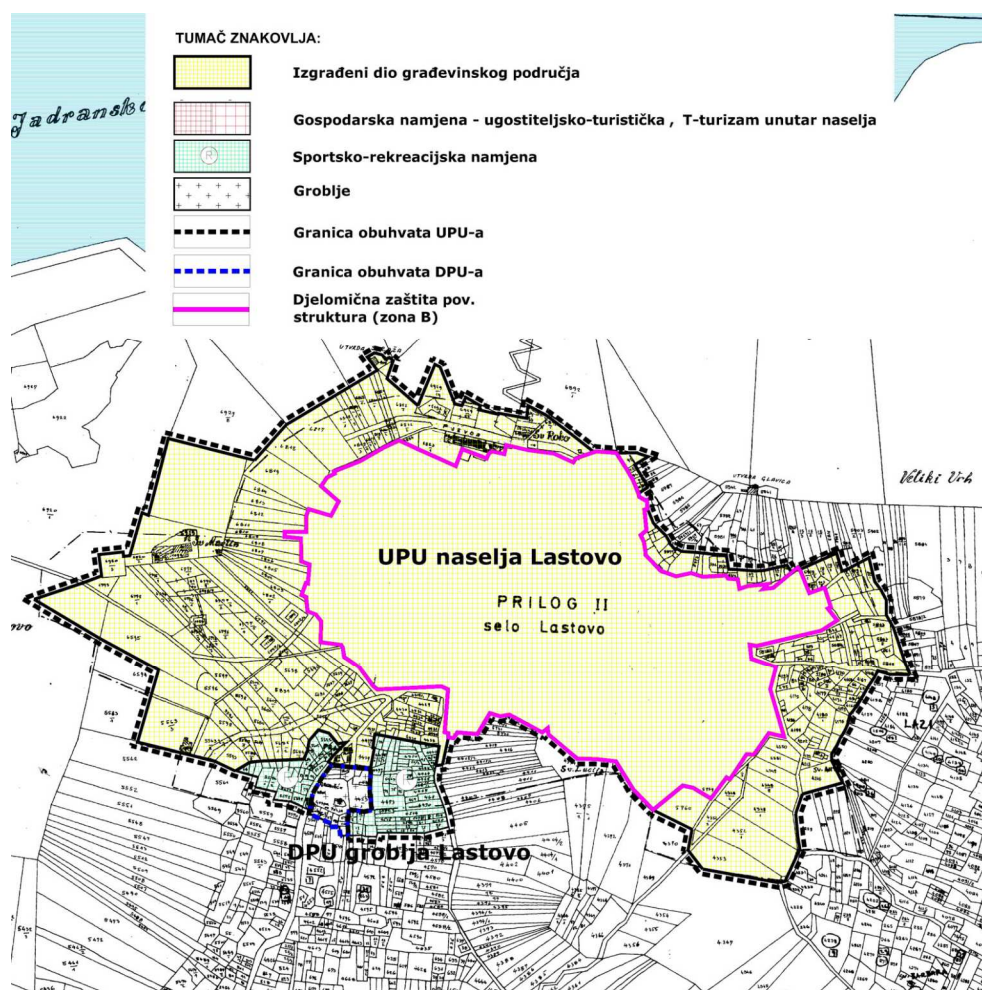
4. PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE LASTOVO – smjernice razvoja otoka

Prostornim planom određena je organizacija i namjena prostora, utvrđene su granice građevinskih područja naselja i područja za gospodarske djelatnosti i sportsko-rekreacijske zone, utvrđeni su režimi uređivanja prostora sa smjericama i mjerama zaštite, sanacije i uređenje osobito vrijednih, te zaštićenih i ugroženih dijelova okoliša, planirana je mreža komunalne i prometne infrastrukture. Zaustavljanje iseljavanja stanovništva jedan je od

⁸ Trenutni status planiranog industrijskog naselje Uble iz razdoblja 1933.-1936 je evidentirano kulturno dobro u postupku donošenja rješenja o preventivnoj zaštiti

osnovnih preduvjeta daljnjeg prostornog razvoja otoka kako bi se zadržalo radno sposobno i fertilno stanovništvo.

Veličina građevinskih područja određena u PPU Općine Lastovo je u tom smislu predimenzionirana a, zahvativši prostore istovremeno visokovaloriziranih prirodnih vrijednosti, upitna.

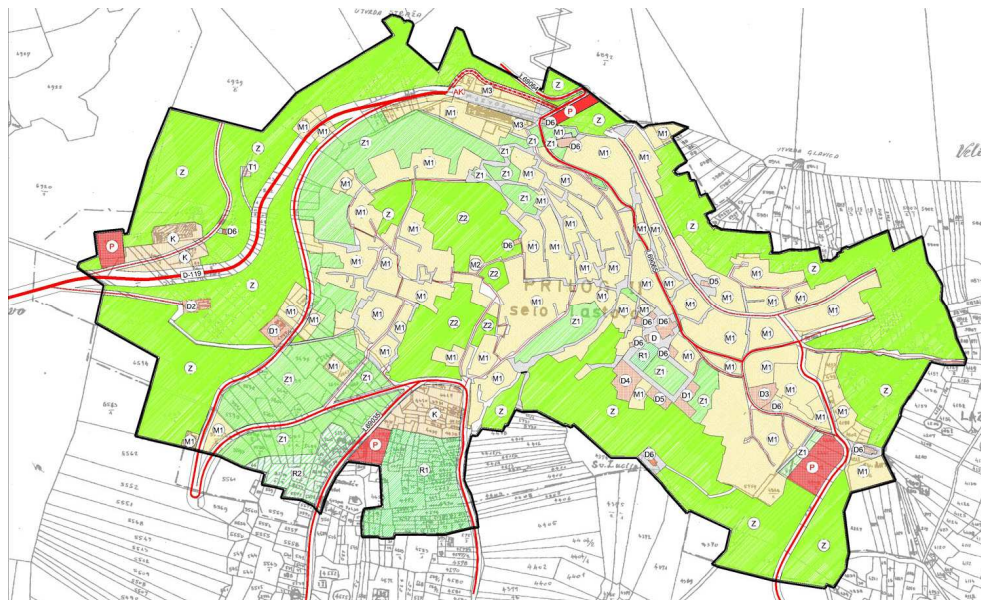

5. URBANISTIČKU PLANOVI UREĐENJA NASELJA – ciljevi, smjernice, odredbe

5.1. Lastovo

U kontekstu suvremenog prostornog planiranja konfrontiraju se potrebe nove izgradnje i očuvanja cjelina graditeljskog naslijeđa. Uspjeh njihove pomirbe ovisi o racionalno osmišljenim planskim postavkama te zahtjevu da se svaki proces planiranja odvija u direktnom odnosu s prostornim i kulturno-povijesnim vrijednostima graditeljskog naslijeđa.

Bogato i izuzetno vrijedno graditeljsko naslijeđe u skladu s načelima aktivne zaštite mora sudjelovati u životu šireg prostora kao nosilac određenih funkcija, a zaštita autentičnih obilježja i vrijednosti traži njihovo adekvatno dimenzioniranje. Zone zaštite pojedinačnih građevina i cjelina ne mogu se čvrsto ograničiti i izdvojiti, već sa okolnim prostorom moraju uspostaviti funkcionalni odnos i vizualnu ravnotežu.

U utvrđivanju sustava mjera zaštite za povijesnu cjelinu naselja Lastovo predviđaju se dva pristupa u obnovi i revitalizaciji povijesnih struktura sukladno valorizaciji i stanju očuvanosti. Zasebna kategorija u okviru režima zaštite je očuvanje vizura mjesta iz određenih kritičnih pozicija, koje ne smiju biti ničim narušene i ometene, osobito one sa zapada s Grmice, na predjelu Pjevora, te s južne strane iz pravca Skrivene Luke. Na isti način se tretiraju i zone obradivih površina na dnu amfiteatralnog dijela mjesta, fenomena u prostoru kojim se osigurava povezanost izgrađenih predjela Dvornja i Gornja Luka te Luža. Zaštita kultiviranog krajolika odnosi se na cjelovite pejzažne slike s tradicionalnim načinom obrađivanja tla, pa se sukladno režimu zaštite ističe važnost rekultivacije i održavanja ovih povijesnih vrtova bez mogućnosti nove izgradnje.

Rekonstrukciju i revitalizaciju graditeljske baštine unutar povijesne cjeline naselja potrebno je provoditi uz uvažavanje prepoznatih tipologija stambene izgradnje i primjenu suvremenih metoda u zaštiti kulturne baštine. U postupku konstruktivnog zahvata ističe se važnost "meke metode" rekonstrukcije, primjenom tradicionalnih materijala i tehnika gradnje, kojom će se osigurati prezentacija sukladna povijesnoj vrijednosti.

U cilju očuvanja izvornih krajobraznih elemenata uz povijesne komunikacije uvjetuje se zaštita kamenih podzida, međa, građenih s laganjem ploštice postavljenog neobrađenog

kamena u tehnici suhozida, bez vezivnog morta, na način da se prilagođavaju reljefnim zdatostima terena.

Urbanistički plan uređenja rekognoscira i štiti fortifikacijski sustav naselja Lastova, s utvrdom na vrhu Glavice i baterijama na drugim strateškim položajima na Gmici, Straži i Sv. Luciji, kao podlogu za novo planiranje i korištenje prostora. Aktiviranjem fortifikacijskog krajolika daje se nova mogućnost korištenja za turizam i rekreaciju kojom će se revitalizirati sustav povijesnih komunikacija.

Na temelju postavki PPUO planiraju se zone sportsko-rekreacijske namjene istočno i zapadno od crkve sv. Marije u Polju. Planom je predviđena zatvorena sportsko-rekreacijska građevina (dvorana) zapadno od nogometnog igrališta.

Sukladno režimu zaštite za povijesnu cjelinu naselja Lastova, sportsko-rekreacijsku dvoranu potrebno je planirati zapadno od prometnice koja vodi u Skrivenu Luku, rubom polja te dijelom i na blagoj padini brežuljka. Ovakvim smještajem građevine prihvaća se specifična karakteristika naselja Lastovo da gradi izvan obradivih površina, odnosno daje se mogućnost za uspostavu dijaloga kojim se neće narušiti dominantna silueta mjesta. Volumen građevine, razmjerno funkciji sportske dvorane, potrebno je prilagoditi konfiguraciji terena, usmjeravajući građevinu kraćom stranom prema sjeveroistoku, dok je njeno oblikovanje nužno riješiti na suvremeni način, čistom, jednostavnom morfologijom, uvažavajući dispoziciju prostora. Uzimajući u obzir gabarit građevine, kao i izloženost pete fasade u vizuri mjesta predlaže se iznalaženje rješenja u interpretaciji autohtonih tehnika gradnje i uz pomoć suvremenih tehnologija.

5.2. Uble

Kako je daljnji razvoj naselja moguć jedino uz zadržavanje stanovništva i zaustavljanje negativnog demografskog trenda, nužno je u naselju podići kvalitetu života koja će zadržati postojeće i eventualno privući novo stanovništvo. Podizanje kvaliteta života u naselju Uble podrazumijeva: gospodarski razvoj, podizanje kvalitete naselja sa svim potrebnim društvenim i komunalnim sadržajima, revitalizaciju kulturno-povijesne cjeline, uređenje javnih površina, očuvanje prirodnih i krajobraznih vrijednosti te izvornog ambijenta naselja. U skladu s navedenim, prilikom izrade UPU-a dijela naselja Uble, postavljena su dva osnovna cilja razvoja naselja: sačuvati postojeće kvalitete naselja što u prvom redu podrazumijeva očuvanje i revitalizaciju kulturno-povijesne cjeline naselja i omogućiti gospodarski razvoj naselja koji će se prvenstveno temeljiti na kulturnom turizmu.

Uzor i smještaj njenih zaposlenika (danas dijelom hostel dijelom van funkcije), obiteljske kuće/ vikendice i višestambena izgradnja. Kako bi navedene zone i dalje zadržale svoju neovisnost, odnosno svaka svoj povijesni ambijent, UPU-om nije dozvoljena gradnja na zelenim međuprostorima te su neka od građevinskih područja predviđenih PPUOL ukinuta. Za kulturno-povijesnu cjelinu predviđeno je obnova te su dane detaljne konzervatorske smjernice. Kako bi se prostor revitalizirao, nužno je pronaći odgovarajuće sadržaje javne i društvene namjene koji će se smjestiti u napuštene zgrade na glavnom trgu naselja. Na taj bi se način povećala kvaliteta života kroz veći broj sadržaja u naselju, ali i popravio opći, vizualni dojam naselja.

Za ostvarenje cilja gospodarskog razvoja, prioritet je stvoriti preduvjete za gradnju suvremene luke. Prostor luke potrebno je rekonstruirati, što podrazumijeva reorganizaciju dosadašnjeg načina korištenja (preispitivanje izmiještanja benzinske crpke i graničnog prijelaza). Kako do sada nisu napravljeni ni maritimna studija ni geotehnički elaborat podmorja, UPU-om je predviđena izrada DPU-a za područje luke. Na taj način željelo se je osigurati sudjelovanje svih stručnih tijela u usvajanju konačnog prostornog rješenja za prostor luke i prvi kontakt s otokom. S obzirom da luka predstavlja prvi kontakt s otokom vrlo je važno da osim što treba besprijekorno funkcionirati i biti ekonomična da treba i sa estetskog stajališta i očuvanja vizura predstavljati optimalno rješenje.

Na području UPU-a je osim same graditeljske baštine valoriziran i prirodni krajobraz, a osobito vrijedno ocijenjeno je područje obronaka brda koje uokviruju naselje i predstavljaju nerazdvojnu cjelinu sa izgradnjom planiranog industrijskog naselja. Morfologija naselja direktan je odraz specifičnog prirodnog konteksta koje čini duboka luka sa zaravni u njenom produžetku, te prodoline smještene između padina okolnih brda. U područjima prirodnog i kultiviranog krajobraza nije dozvoljena nova gradnja kako se ne bi narušili uvjeti očuvanja vrijednih vizura na povijesne građevine i naselje.

6. VIZIJA RAZVOJA – realizacija planskih smjernica, revitalizacije i obnove

Za uspješno provođenje planskih odredbi i smjernica nužno je osiguranje sredstava (javnih i privatnih), osnaženje svijesti o vrijednosti kulturne baštine kao i angažman jedinice lokalne samouprave, županijskih i državnih tijela, uprave Parka prirode, kao i lokalnog stanovništva.

Očekivani pokretač razvoja je projekt proširenja luke koja bi omogućila bolju povezanost otoka i potakla dalji razvoj, a koja se planira rekonstruirati sredstvima iz EU fondova. Nova

infrastruktura i dodatne brodske linije, uvelike bi pridonijele atraktivnosti otoka, a time i samih naselja.

Obnova i revitalizacija napuštenih javnih zgrada planira se rješavati kroz modele javno-privatnog partnerstva, dok se u realizaciji šetnica i biciklističkih staza te uređenju javnih zelenih površina i arheološkog parka očekuje doprinos uprave Parka prirode.

Realizacijom svega navedenog, podigla bi se razina svijesti o vrijednosti kulturno-povijesne cjeline naselja, o postojanju novog kulturnog proizvoda na otoku i stvorili uvjeti za sustavnu revitalizaciju stambenog dijela naselja kao i ostalih graditeljskih i prirodnih elemenata.

Tu je i mogućnost stvaranja institucionalnih okvira za provedbu mjera revitalizacije i obnove (koordinacijski mehanizam ili specijalizirano tijelo - agencija, zavod, odjel jedinice lokalne samouprave i sl.) koje će nadzirati i provoditi mjere provedbe, unutar već postojećih zakonskih okvira i inicijativa EU kao što su 'Održivi razvoj povijesnih cjelina unutar CADSES regije'⁹, a koje trebaju predstavljati sinergiju rada jedinice lokalne samouprave, javnih ustanova i ministarstava koja su odgovorna za te aktivnosti i međuregionalne suradnje.

Za uspješnu realizaciju prostornoplanskom dokumentacijom određenih ciljeva nužna je suradnja svih spomenutih institucija. Potrebno je kroz edukaciju dodatno osvijestiti lokalnu zajednicu da je bitno planove i provoditi, a ne samo donositi.

Sve napomenuto je sadržano u strateškim ciljevima i mjerama Strategije zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.–2015. s Ministarstvom kulture kao nadležnim tijelom za njeno provođenje, a metodologija koja je primijenjena pri izradi prostornoplanske dokumentacije naselja otoka Lastova predstavlja početak primjene tek usvojene Strategije.

Bibliografija:

*** Hrvatski leksikon, 1997: II, 600; BEGOVIĆ, SCHRUNK, 2001: 157-172; RADIĆ, BASS, DELLA CASA, 2001: 87

G. ČERMOŠNIK, Spisi dubrovačke kancelarije I, Zapisi notara Tomasina de Severa, Zagreb, 1951.

Belamarić, J. (1984.), Slika Lastova – Povijesni razvoj, stanje i perspektive prostornog uređenja [magistarski rad], Filozofski fakultet, Zagreb

Belamarić, J. (1985.), Lastovo [turistički vodič], Logos, Split

⁹ Inicijativa INTERREG III B unutar regije Central European Adriatic Danubian South-Eastern European Space, kao što je npr. projekt Ahitektur totalitarnih režma 20. st. u kojem sudjeluju Labin i Raša.

<http://www.cadses.net/en/projects/apprpro.html?projectId=1584&topic=projects/apprpro>

- Fisković, C. (2001.), Lastovski spomenici, Laus, Split
- Jelčić-Radonić, J. (2001.), Rimsko naselje u Ublima na Lastovu, u: Arheološka istraživanja na području otoka Korčule i Lastova [Izdanja HAD, 20]: 197-220, Zagreb
- Jeličić, J.; Nikšić, G. (1980.-1981.), Konzervacija ranokršćanske crkve u Ublima na Lastovu, 'Godišnjak zaštite spomenika kulture hrvatske', 6-7: 57-61, Zagreb
- Jurica, A. (2001.), Lastovo kroz stoljeća, MH Lastovo, Lastovo
- Karač Z.; Jakšić N.; Palinić N. (2009.), Planirano industrijsko ribarsko naselje Uble na Lastovu iz 1936. godine, Prostor, 17 (1/37): 90-111, Zagreb
- Piplović, S. (1977.), Arheološki kompleks u Ublima i njegova zaštita kroz provedbeni plan, 'Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske', XXVI (2): 61-66, Zagreb
- Piplović, S. (1979.), Zaštita graditeljske baštine Lastova, 'Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske', XXVIII (2): 18-38, Zagreb
- Konzervatorska studija mjesta Lastova, ASK atelier, Zagreb, 2008.
- Konzervatorska studija mjesta Uble, ASK atelier, Zagreb, 2011.
- <http://www.cadses.net/en/projects/apprpro.html?projectId=1584&topic=projects/apprpro>

Danijela Malić Mikić, diplomirana inženjerka arhitekture, završila je Arhitektonski fakultet u Zagrebu te međunarodni program za drvenu arhitekturu na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta Aalto u Helsinkiju. Zaposlena je u arhitektonskom uredu ASK atelier u Zagrebu. Sudjelovala je na više arhitektonsko-urbanističkih natječajima i dobitnica je nekoliko nagrada.

Marija Premužić, diplomirana inženjerka arhitekture. Zaposlena je u arhitektonskom uredu ASK atelier u Zagrebu. Radi i kao honorarni asistent na Katedri za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu. Polaznica je Poslijediplomskog studija Arhitekture i urbanizma na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu. Sudjelovala je na više arhitektonsko-urbanističkih natječajima i dobitnica je nekoliko nagrada.

Azra Suljić, diplomirana inženjerka arhitekture, apsolvant poslijediplomskog znanstvenog studija 'Graditeljsko naslijeđe' Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Partner je i radi u arhitektonskom uredu ASK atelier u Zagrebu. Sudjelovala je i nagrađivana na brojnim urbanističko - arhitektonskim natječajima. Članica je Izvršnog odbora Društva arhitekata Zagreba.